

*Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle***Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 101/2020 vp)**

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Totean asiassa kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi covid-19-epidemian aiheuttaneen koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavasta tietojärjestelmästä (”mobiilisovellus”) koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi. Ehdotetussa laissa säädettäisiin Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen tilapäiseksi tehtäväksi mobiilisovelluksen tarjoaminen. Mobiilisovelluksen käyttäminen olisi väestölle maksutonta ja vapaaehtoista. Lisäksi esityksen mukaisesti laissa säädettäisiin myös mobiilisovelluksen käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä.

Kansalaiset voisivat sovelluksen avulla osallistua omaehtoiseen epidemian hillitsemiseen. Esityksen mukaan sovelluksen käyttöönotto sekä käyttäminen olisi täysin vapaaehtoista. Mobiilisovelluksen käyttöönottanut henkilö voisi milloin tahansa poistaa mobiilisovelluksen käytöstään. Mobiilisovelluksen käyttäjä päättäisi itse myös esimerkiksi siitä, ilmoittaisiko hän tartunnastaan mobiilisovellukseen ja pyytäisikö hän yhteydenottoa terveydenhuollon toimintayksiköstä. On tärkeää, että mobiilisovelluksen käyttö perustuisi esityksen mukaisesti vapaaehtoisuuteen. Tämä lähtökohta on linjassa myös komission 8.4.2020 antaman suosituksen ja Euroopan tietosuojaneuvoston 21.4.2020 antaman ohjeistuksen kanssa.

Ehdotettua sääntelyä voidaan pitää merkityksellisenä perusoikeuksien, erityisesti yksityiselämän ja henkilötietojen suojan, kannalta. Mobiilisovelluksen käytön yhteydessä käsiteltäisiin mahdollisesti suurta joukkoa henkilötietoja, joista osa olisi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ja siten arkaluonteisia (terveyttä koskevat tiedot).

Esityksessä on kuvattu sen suhdetta yleiseen tietosuoja-asetukseen (EU) 2016/679 ja sen sisältämään liikkumavaraan. Lisäksi esityksessä on perusteltu henkilötietojen käsittelyä koskevan erityislainsäädännön tarpeellisuus.

Henkilötietojen suojaa koskevan erityislainsäädännön säätäminen tulee varata tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua yleisen tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi. Ottaen huomioon mobiilisovelluksen tarjoamisella tavoiteltu laajaan henkilöjoukkoon liittyvä henkilötietojen käsittely, erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien terveystietojen käsittely sekä käsittelyyn muutoinkin kohdistuvat riskit, on mobiilisovelluksen käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä perusteltua säätää esityksen mukaisesti riittävän yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistaman sääntelyliikkumavaran puitteissa.

Esityksessä on kuvattu sen tietosuoja-vaikutuksia ja pyritty ottamaan huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskevat vaatimukset. Myönteistä on, että henkilötietojen käsittelyä on esityksessä monilta osin pyritty minimoimaan. Esityksen mukaisesti laissa säädettäisiin mobiilisovelluksen käytön yhteydessä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn tarkoituksista sekä siitä, ettei tietoja voitaisi käyttää muissa tarkoituksissa, kuten esimerkiksi lainvalvonnallisissa tarkoituksissa. Käsiteltävät henkilötiedot olisi laissa määritelty ja lähtökohtana olisi pseudonymisten tietojen käsittely, jolloin henkilöä ei suoraan tiedoista pystyisi tunnistamaan. Henkilötietojen enimmäissäilytysaika olisi kohtalaisen lyhyt ja siitä olisi tarkkaan säädetty.

Perusoikeuksien kannalta myönteisenä voi pitää myös sitä, että laissa ehdotetaan säädettävän selkeyttävästi sitä, ettei pelkkää mobiilisovelluksen kautta saatua tietoa mahdollisesta altistumisesta voida pitää tartuntatautilain (1227/2016) 60 §:ssä tarkoitettuna perusteltuna epäilynä altistumisesta yleisvaaralliselle tartuntataudille.

On perusteltua, että esityksen mukaisesti laki olisi voimassa määräaikaaisesti ja että ehdotetun mobiilisovelluksen käyttö olisi sidottu käynnissä olevaan koronavirusepidemiaan.